

SUDBINA BEZ ZVEZDE

Negde izrastao iz primorskih noći i zagorskih jutra, bez oca, bez učitelja. Uvek bio sam, veliki pobedjen sebar.

I jednom, kada pridjete sudsibni ovog polomljene stube, svoga lutalicu, kao Wagner, nikada nećete izneveriti.

On je gazio i po trnju i po kamenju i gostiona usput beše mu sedište mira. Večno odlazio »u slutnju, i čežnji dajina, daljina« da nas danas rani stalnom oisutnošću.

Taj uhapšenik magle, neprimiren praznini sveta, ništavnošću stvari, prelomljen crvotičnom svakidašnjicom, samo poetski bio je ekstravertivan.

Beznadežan i usamljen, podigao je vrisak crne crnije na krutu javu posle onoratnih dana. Njegova unutrašnja diskredita nije mogla da mu vrati »sne neiskazane«, da otvorit zamračenu planet. Zato iz svake metafore treba bol na bol, iz svake pesme grč na grč.

Da sawlada užas od sebe, ocepljenje od sveta za »dati nešto Novo«, izgoreo je veliki Tin.

Slobodan MILETIĆ



...jakost života, neizmerna: ja je osjećam, ja je, da tako kažem, njušim, često brutalno, kao oštiri miris nekih trgovaca na kojima se ustavljuju nizovi filakera, kada iz kamenoga tla vrcne zadnja iskra od ustavljenog trenja kola.

Ali opet znam: ma koliko bio jak neki filozofski sistem ili naša vjera u nj, goli će život biti jači i pobijediti.

Zbog toga mi se opet čini da su život, ljubav, samilost, pravda, jači i veći od bilo koje zasadne ili sustava.

... Oduzeti čovjeku moć i slobodu, da radi i stvara, znači upropastiti ga, oteti mu najlepše nade i moći života, jer bogatstvo i plodnost nije u mrtvim stvarima, nego u životu, u čovjeku, u čovjekovu radu...

... Oduzeti čovjeku mogućnost slobodnog izbora rada, spriječiti mu da se posveti po svojim sklonostima, znači oduzeti mu najlepše lice života i vrhovnu radosť...

... Publike i kritika se tuže kada pjesnik govori bizarnim i rijetkim je-

zikom. No to je možda prva nužda poezije da obogati riječnik, ili da prevrne značenje. Kada bi pjesnik govorio svagdašnjim jezikom, i bez ikakove samoniklosti reda u izlaganju, možda bi bio mnogo manje zanimljiv; u svakom slučaju bio bi dosadan, a pitanje je, bilo to bio pjesnik. Pjesnikov je zadatak traženje. A sposobnost je velikih pjesnika nalaženje...

... Čovjek ne treba da se kao pijan plota drži samo jednog čovjeka. Ne treba ni za kime da se slijepo povodi, kao njegov alter ego da klipsa. Nego, na protiv, on treba da se uhvati iskustva cijelog čovječanstva. U nekom velikom broju duhova, sve do poslednjeg sata, on će pronaći dodirnih tačaka, pitanja postavljenih, a ne riješenih, stilizacija u izraženju završnog oblike, slutnja, sumnja, ideja za kritiku i reštanje, polazišta, uzora akcije i sugestije. Vježbajući svoj duh na tome brusu, općici duhovno s drugim duhovima, on će osjetiti kako ono, što ga spaša s

minulim i živim čovječanstvom, tako i ono, što ga vodi putem budućnosti. Zato neće biti puška kopija ljudi koje susreće na javnim trgovima. Nego će da zagrabi iz riznice čovječanstva, ali ne da ga pasivno prisvaja, nego preoblikujući, prekvivajući, raspredajući, dotjerujući. Oponašanje treba brus, treba ga brusiti. On će bogatstvo rudnika civilizacije rastopiti u visokim pećima kulturne. Savladajući tradiciju i vodeći računa o običajima i razvojnog stepenu, on će postati stvaralac, pronalazač i obretnik, koristeći se cijelom svom stičenih znanja i uspjeha, usavršavajući je, preuređujući je u svrhu nove akcije. Tako će podruštenjem lik živjeti kroz druge, jer će drugi naknadno živjeti i skusiti njega...

... Jedan originalan, samonikao i snažan duh sadrži u svojoj originalnosti i jedrini kopije misli cijelog čovječanstva, odbljeske cijelog svemira.

(Odlomak iz knjige eseja „Ljudi iza vrata gostione“)

OM MANI PADME HUM

(Samotvorna snaga je u lotosu)

Grč je stegao srce kada je glas spikera objavio svetu: — Večeras je umro kompozitor Josip Slavenksi.

Pokušavam da evociram svoje poslednje vidjenje sa velikim kompozitorom. Bio je toga letnjeg dana veoma uznemiren, no i pred tog rado i prisno je izmenjao nekoliko reči sa mnom. Živo se kretao po sobi. Nekuda je žurio. Njegovo preplanulo lice i telo odavalo je čovjeka punog životne energije i zdravlja. Zaželeo sam da vidim njegovu radnu sobu. Ispunio mi je želju. U tom ambijentu uspeo sam kompleksnije da sagledam čovjeka i njegovo delo. Bilo je to pre nekoliko meseci. A sada ... sada on više nije tamo. Ne čuje više muziku u sebi i oko sebe. Ostalo je samo njegovo delo da živi punim životom.

Veliki jugoslovenski kompozitor Josip Slavenksi pripada kako nama tako i celom kulturnom čovječanstvu. Balkanofonija, a naročito Simfonija Orijenta najubedljiviji su dokaz ove tvrdnje. Svaki put kada slušam Simfoniju otkrivam nove svetove, totalitet bitisanja čovjeka na ovoj planeti, u svemiru. Sveobuhvatna je to freska čovjekovog razvoja od dana kada je u pećini kamen kresao da vatru potpali do današnjeg modernog vremena kada nove svetove stvara i sprema se svemir da osvoji.

Voleo je Slavenski mlade ljude, hrabrio ih, potsticao. Isticao potrebu intenzivnog i svakodnevnog rada jer samo tako čovek može da ostane večno mlad i vitalan. Ovog rasnog umetnika rad nikada nije umarao, jedino nepravda. Reči iz poslednjeg stava Simfonije Orijenta: „Rad, pokret, život stvara radost, krepi mladost, večito“



najpotpunije izražavaju suštinu velikog umetnika koga mladičko osećanje sveta nikada nije napustilo.

„Slava radu, Slava pokretu, Slava životu!“

SLAVA i Tebi veliki prijatelj mladosti!

Dejan POZNANOVIC